

Asylcentres paradoksale rammer og liv: Når børn overtager omsorgsrollen i familien

Lektor Kathrine Vitus, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde

Konference: Gode Børneliv for Flygtninge i Danmark
København 18.maj og Aarhus 6. juni 2017

Hvad er et asylcenter? – en paradoksal institution

- Modsatrettede opgaver/mandater:
  - Pleje, beskyttelse <-> kontrol, disciplinering
  - Økonomisk bæredygtig pleje <-> ikke tiltrække flere asylansøgere
  - Sikre velbefindende <-> forhindre samfundsintegration
- På tærsklen af samfundet:
  - institutionaliseret undtagelsestilstand
  - udenfor <-> reguleret af loven
- Asylansøgere:
  - Materielle, sociale, sundhedsmæssige problemer – fremfor juridiske og politiske
  - Humanitære fremfor politiske subjekter
  - Børnekonventionen står svagt i DK

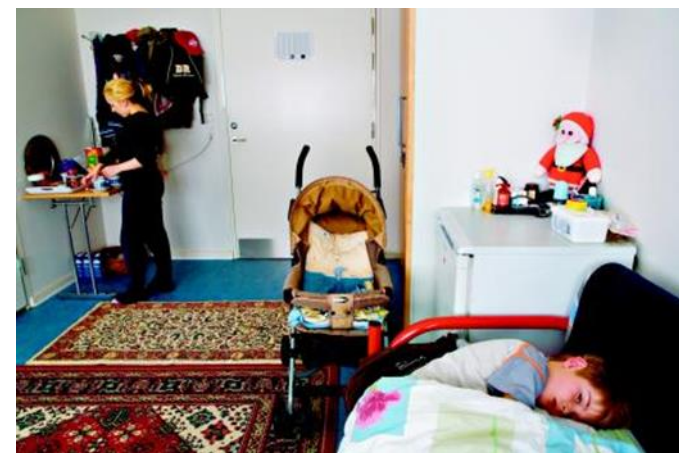
Mellem undtagelsestilstand og normaliseringsindsatser

- Lever på dansk jord uden politiske og visse sociale rettigheder
- Modtager de laveste sociale ydelser
- Generelt ingen adgang til almindeligt arbejde og indtjening
- Tvungne flytninger & begrænset mobilitet
- Arbitrær sagsbehandling
- Kan ikke søge asyl andre steder – ofte ikke vende tilbage til oprindelseslandet
- Hverdagsliv med mange nye mennesker i transit – en broget og belastet skare
- Ventetid u/ reel tidsbegrænsning, midlertidighed
- Begrænsede pladsforhold
- Børn ofte skilt ad fra den ene forælder
- Skolegang på særlige skoler
- Forældre under 18 år kan ikke bo med børnene

Mellem undtagelsestilstand og *normaliseringsindsatser*

- Visse rutiner og omsorgs- og støtte funktioner
- Børnepasning, asylskole og fritidstilbud
- Indsats over for større psykiske vanskeligheder
- Lige ret til sundhedsydelser, dog barrierer
- Omfattet af serviceloven, også uden lovligt ophold
- Men normaliseringsbestrebelse udfordrede
- De paradoksale leveforhold særligt belastende, med usikker fremtid og nutiden på pause
- Børn og forældres belastende oplevelser fra før og under flugten

Hvad sker det med relationen mellem børn og forældre?

Forældrerollen udfordret i undtagelsestilstanden:

- Forældrene mister autoritet (er uden reel handlekraft)
- Forældres sammenbrud/sygdom – en kropelig/psykologisk/medicinsk reaktion på undtagelsestilstanden?
- Eller kroppens politiske reaktion? Objektivt dokumenteret <-> adgang til humanitært ophold....
- Roller, relationer, normer, værdier vendt på hovedet – forældre bliver hjælpeløse børn

Børnenes positioner

- Uden politisk subjektivitet, politisk liminalitet ift. staten/forældre suverænitet
- Børn mellem kategorier: asylansøger eller børn?
- I DK har børn ingen individuel stemme i asylsagerne
- Børn mere sårbare

Men i kraft af forældrenes manglende autoritet/styrke:

- Børn overtager/pålægges ansvar for familiens trivsel, praktisk, psykologisk, politisk
- Børnene overtager autoritet, overblik og handledygtighed
- Børn kan komme i klemme og få ansvar for at navigere i systemerne (særligt de kvikke)
- Børn kan blive nøgleaktører for indfrielse af familiens behov og interesser
- Børnene bryder sammen.....

Eksempel – Ahmed 14 år

- Ophold i Norge, taler norsk, velfungerende og dygtig i skolen
- Far i Ellebæk, mor deprimeret
- Passer sine mindre søskende hver eftermiddag
  - *”min mor kan slet ikke klare det [...] hun græder hver gang vi besøger min far [...] jeg fortæller historier for de små, så de ikke hører min mor græder, når vi skal sove”*
- Udsendelse tidlig morgen => Ahmed udadreagerer i lufthavnen, besvimer
- Familien kørt tilbage til Sandholm
- Får senere opholdstilladelse.....

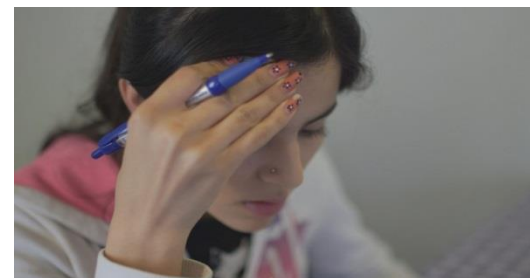
Eksempel - Rokhsar 14 år

<https://vimeo.com/189601274>

4 års ventetid/sagsbehandlingstid

Rokhsar:

- Fra frisk glad fodboldpige og mønsterelev,
- Til indesluttet, angstfyld, ukoncentreret i skolen
- Dansktalende, sagsbehandler og tolk for sine forældre

- Forældrene modtager ingen danskundervisning,
- Breve er på dansk
- Ingen tolkning ved møder med advokat/tlf. kontakt med myndigheder

Families sag genoptages ift. Rokhsar: ”barnets tarv” og ”tilknytning til Danmark” (§9c)

Rokhsar bryder sammen og kommer i aflastningsfamilie

Efter 6 år får familien ophold (til 2019) efter §9c

Livet efter asylcentret .....

Normalisering eller fortsat undtagelsestilstand?

- Midlertidige opholdstilladelser
- Hjælp til traumer (postmigrationsbelastninger)?
- Forældrenes integration eller børnenes som familiens brobyggere?

Styrkelse af Børnekonventionen.... Et tveægget sværd?

- Rettigheder og belastninger/ansvar ift. familien?

Hvad kan praktikere gøre?

- Understøtte drømme og håb trods usikre fremtidsperspektiver
- Ikke offergøre, men anderkende menneskers behov for politisk subjektivitet
- Aflaste børnene / understøtte unge-unge netværk og relationer
- Styrke strukturelle beskyttelsesforanstaltninger, fx tolke.....

Tak for jeres opmærksomhed

Litteratur

Christensen, Else & **Andersen, Kathrine Vitus** (2006): Livsvilkår for børn med familie på danske asylcentre. *SFI 06:25*.

http://pure.sfi.dk/ws/files/257693/0625_livsvilk_r_for_asylb_rn.pdf

Kohl, Katrine Syppli (2015) *Asylaktivering og Ambivalens: Forvaltningen af asylansøgere på asylcentre*. Ph.d.-afhandling Sociologisk Institut, Det Samfundsvidenskabelige Fakultet Københavns Universitet.

Ilstad, Janne Thu (2016) «Barnets tilknytning til riket.» *Et retorisk og dekonstruktivt perspektiv på juridisk argumentasjon i asylsaker*. Ph.d.-avhandling, Institut for Socialt Arbejde og Sosialpolitikk, Fakultet for samfunnsfag. Høgskolen i Oslo og Akershus.

Vitus, Kathrine (2011): Zones of indistinction – family life in Danish asylum centres. *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*, vol. 12 (1): 95–112. DOI: 10.1080/1600910X.2011.549349

Vitus, Kathrine (2010): Waiting Time: the de-subjectification of children in Danish asylum centres. *Childhood - A global journal of child research*, vol.17(1): 26-42. DOI: 10.1177/0907568209351549

Vitus, Kathrine & Lidén, Hilde (2010): The status of the asylum-seeking child in Norway and Denmark – comparing discourses, politics and practices. *Journal of Refugee Studies*, vol. 23(1):62-81. DOI: [10.1093/jrs/feq003](https://doi.org/10.1093/jrs/feq003)

Vitus, Kathrine & Signe Smith-Nielsen (eds.) (2011): (eds.) *Asylbørn i Danmark - en barndom i undtagelsestilstand*. Hans Reitzels Forlag.

Vitus, Kathrine (2010): Grænsekontrol sættes over børnerettigheder, i *Fred & Frihed*, Årg. 88/2.

Vitus, Kathrine (2010): Vi fratager asylbørn deres rettigheder, Feature article in *Politiken*, June 21.